

ความชุกของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ในผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง

ชืนกมล ไชยเสนา*, เสมอเดือน คามวัลย์

สาขาวิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The Prevalence of Social-Media Related Working in Patients with Spinal Cord Injury

Chuenkamol Chaisena*, Samerduen Kharmwan

Department of Rehabilitation, Faculty of Medicine, Srinagarind hospital, Khon Kaen University, Thailand

Received: 31 May 2022 / Revised: 17 June 2022 / Accepted: 20 June 2022

บทคัดย่อ

หลักการและวัตถุประสงค์: ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังมักมีข้อจำกัดในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์กับการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ทำการศึกษาในผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มารับการรักษาที่แผนกเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง กันยายน พ.ศ. 2564 โดยเก็บข้อมูลจากเวชระเบียนและการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลการมีอาชีพ โดยใช้ univariate regression analysis โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์คือค่า $p \leq 0.2$ จะนำไปวิเคราะห์ต่อไปโดยใช้ multivariate regression analysis

ผลการศึกษา: จากผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่เข้าร่วมวิจัยทั้งหมด 90 ราย มีผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพออนไลน์จำนวนทั้งหมด 18 ราย (ร้อยละ 20) โดยประกอบอาชีพขายของออนไลน์มากที่สุด (ร้อยละ 77.8) และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ที่สัมพันธ์กับการมีงานทำอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การมีอุปกรณ์ชนิดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลใช้ จะทำให้มีโอกาสที่ผู้ป่วยจะมีงานทำมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ 6.23 เท่า ($p=0.029$; 95%CI, 1.2-32.24) ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยอื่นพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป: ความชุกของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำและเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์เท่ากับร้อยละ 20 ของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังทั้งหมด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการมีงานทำ ได้แก่ การมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ชนิดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

คำสำคัญ: ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง, ความชุกของการทำงาน, สื่อออนไลน์

Abstract

Background and Objectives: Patients with spinal cord injury commonly have the problem with restriction of body movement, this affects patients's quality of life in many aspects especially the career aspect. The objectives of this study were to study the prevalence of social-media in patients related work with spinal cord injury and the related factors of social media that affect the employment status.

Methods: This study was a cross-sectional descriptive study. Participants included spinal cord injury patients who was treated and followed up in rehabilitation department, Srinagarind hospital, Khon Kaen University between October 2020 - September 2021. The data were collected from medical records of patients and interview; which consist of demographic data of participants and relative factors of social media that affect to employment status; statistical relationship was analyzed by using univariate regression analysis, the factors that have p value less than or equal 0.2 will be further analyzed by multivariate regression analysis.

Results: A total of 90 spinal cord injury patients were enrolled in this study. There were 18 patients (20%) who had social media-related work, most of relating social media work were online merchants (77.8%). Having their own personal computers give them a chance of being employed 6.23-fold higher than those without ($p=0.029$; 95%CI, 1.2-32.24).

Conclusion: The prevalence of work related social media in patients with spinal cord injury is 20% in this study. The related factor for employment status is having their own personal computer for access the social media.

Keywords: patients with spinal cord injury, prevalence, social media work-related

*Corresponding author: Chuenkamol Chaisena, E-mail: mushrambook@gmail.com

บทนำ

ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังมีสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุทางจราจร¹ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านร่างกายตามมา ได้แก่ สูญเสียระบบประสาทสั่งการจึงไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ สูญเสียการรับรู้ความรู้สึกของร่างกายในส่วนที่อยู่ต่ำกว่าระดับพยาธิสภาพ รวมถึงการควบคุมระบบขับถ่าย² และอาจส่งผลต่อสภาพทางจิตใจทำให้รู้สึกสูญเสียความเป็นตัวตนหรืออาจเกิดภาวะซึมเศร้าได้^{3,4} ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยอย่างมาก และผลจากการสูญเสียสมรรถภาพทางกายข้างต้น ย่อมส่งผลต่ออาชีพหรือการจ้างงานตามมา เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยได้ค่อนข้างมาก⁵ ถ้ามองในระดับครอบครัวจะพบว่า เมื่อบุคคลหนึ่งขาดความสามารถในการหารายได้ ก็อาจจะส่งผลให้คนในครอบครัวต้องมาทำหน้าที่คอยดูแลผู้ป่วย³ รวมถึงต้องหารายได้มากขึ้นเพื่อทดแทนกำลังส่วนที่สูญเสียไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของทั้งตัวผู้ป่วยเองและบุคคลในครอบครัวได้⁶ ดังนั้น เป้าหมายที่สำคัญในการรักษาผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง คือการทำให้ผู้ป่วยสามารถฟื้นฟูร่างกายจนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด สามารถกลับไปดำรงชีวิต ทำงาน และการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อช่วยสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของผู้ป่วย⁶ และลดภาระของผู้ดูแล ซึ่งในส่วนของการทำงานทำกินนับว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่าย ทั้งต่อตัวผู้ป่วยเอง ครอบครัว หรือแม้แต่สังคมในภาพรวม

ในประเทศไทยการศึกษาของ Phanharach และคณะ⁷ ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกลับไปประกอบอาชีพของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังภายหลังได้รับการฟื้นฟูที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544 จำนวน 65 ราย พบว่ามีผู้ป่วยสามารถกลับไปประกอบอาชีพได้ ร้อยละ 47.6 ซึ่งทำอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมก่อนได้รับการบาดเจ็บ รายได้ต่อเดือน การได้รับการฝึกอาชีพ และการที่สามารถกู้ยืมเงินจากหน่วยสังคมสงเคราะห์และนำไปประกอบอาชีพ ส่วนอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการกลับไปประกอบอาชีพของผู้ป่วย ได้แก่ อาการเกร็งกระตุกของกล้ามเนื้อ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง และขาดความสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลมหานครเชียงใหม่ ระหว่างเดือน เมษายน 2554 ถึง สิงหาคม 2555 ของ Vongpakorn และ Kovindha⁸ จำนวน 100 ราย พบว่า มีอัตราการกลับไปทำงาน ร้อยละ 47 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 66 ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในการทำงานทำคือ ความสามารถในการขับชี่ยานพาหนะ และระยะเวลาหลังจากที่มีการบาดเจ็บไขสันหลัง ทั้งนี้พบว่ามีปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจคือ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งถึงแม้จะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีงานทำอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเทียบกับในกลุ่มผู้ป่วยที่อัมพาตแขนขาสองข้าง พบว่าผู้ป่วยที่มีความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์จะมีอัตราการทำงานร้อยละ 40 ในขณะที่ผู้ป่วยที่ไม่มีความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์ ไม่มีงานทำ จากการศึกษาในประเทศไทยทั้ง 2 การศึกษาจะเห็นว่า ปัจจัยหลักด้านหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการกลับไปประกอบอาชีพที่พบในทั้งสองการศึกษา คือข้อจำกัดในเรื่องการเดินทาง

จากข้อมูลของศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน ปี พ.ศ. 2555 พบว่า สถานภาพการทำงานของคนพิการส่วนใหญ่ในประเทศไทย ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างเป็นหลัก รองลงมาคือช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง และทำงานเป็นลูกจ้างเอกชน ตามลำดับ⁹ และหากจำแนกตามประเภทอาชีพ พบว่าคนพิการทำอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรและการประมงมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ และพนักงานบริการหรือพนักงานขายในร้านค้า¹⁰ ทว่าในปัจจุบันความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีมีมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านสื่อออนไลน์ (social media) ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันที่พบว่าคนไทยก็มีการประกอบอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดยอาศัยการสื่อทางอินเทอร์เน็ต เช่น อาชีพบล็อกเกอร์ อาชีพรับส่งซื้อและจัดส่งสินค้าออนไลน์ การแคสต์เกมออนไลน์ หรือแม้แต่ทำสื่อออนไลน์มาใช้ในการนำเสนอข่าวและนำเสนอความรู้ที่หลากหลายที่มากขึ้น โดยในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 ประชากรไทยมีการใช้ social media ในการทำงานมากถึงร้อยละ 54¹¹ และมีการใช้งานในส่วนของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic commerce หรือ E-Commerce)^{12,13} หรือการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการทางออนไลน์มากถึงร้อยละ 82¹⁴

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในประเทศไทยเคยมีการศึกษาเรื่องปัจจัยในการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง แต่เป็นการศึกษาที่ได้ทำและเผยแพร่มาเป็นระยเวลานานเกือบ 10 ปีขึ้นไปและไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์มาช่วยในการทำงาน นอกจากนี้ผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมหากมีความผิดปกติของร่างกายอาจมีผลกระทบจนไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากลักษณะงานที่ต้องใช้ร่างกายเป็นหลัก แต่เนื่องจากปัจจุบันการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ทำได้ง่ายขึ้น เป้าหมายของการศึกษาคั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ ที่มีผลต่อการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์เพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการสนับสนุนและพัฒนาผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังในด้านนี้และน่าจะมีส่วนช่วยในการขยายโอกาสการประกอบอาชีพของผู้ป่วยได้มากขึ้น

วิธีการศึกษา

กลุ่มประชากร

ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่ได้รับการรักษาที่แผนกเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564

เกณฑ์คัดเข้า

1. ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง ระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป อายุ 18 -60 ปี
2. ไม่มีปัญหาด้านการสื่อสาร สามารถเข้าใจภาษาพูดและภาษาเขียน

เกณฑ์คัดออก

มีโรคเกี่ยวกับระบบประสาทและกล้ามเนื้ออื่นๆ ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวร่วมด้วย เช่น โรคหลอดเลือดสมองตีบ เลือดออกในสมอง โรคพาร์กินสัน เป็นต้น

การคำนวณกลุ่มประชากร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำในผู้ป่วยไขสันหลังทั้งสองงานวิจัยของประเทศไทย นั้น มีอัตราการมีงานทำหรือการกลับไปทำงานที่ร้อยละ 47 และ 47.68 แต่สำหรับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ แนวโน้มผู้ป่วยอาจจำเป็นต้องมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงมีความรู้และทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์ร่วมด้วย ซึ่งในการศึกษาของ Vongpakorn และ Kovindha⁸ มีผู้ร่วมวิจัยที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 63 และในจำนวนนี้มีผู้ที่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 30.99 กำหนดค่าสัดส่วนของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ (p) มีค่าเท่ากับ 0.3 ค่าความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซนต์ (z) มีค่าเท่ากับ 1.96 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (α) เท่ากับ 0.05 และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้จากการอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (d) เมื่อพิจารณาจากปัจจัยด้านระดับการศึกษาแล้ว พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษา แต่ปัจจุบันน่าจะมีความแตกต่างในบริบทของเรื่องระดับการศึกษามากขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบันสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ง่ายขึ้น ดังนั้น จึงกำหนดให้ค่า d ที่ 20 เปอร์เซนต์ของค่า p เท่ากับ 0.06 เมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนประชากรที่เข้าร่วมการศึกษา (n) เท่ากับ 224 ราย

ขั้นตอนการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) เพื่อศึกษาความชุกของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำและเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อออนไลน์กับการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง เก็บข้อมูลจากเวชระเบียนและการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากผู้บาดเจ็บไขสันหลังที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาล ศรีนครินทร์ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 913/2563 เรื่อง แนวทางการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-2019) ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2563 โดยข้อมูลประกอบด้วยสองส่วนใหญ่ๆ คือ

ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สาเหตุของการบาดเจ็บของไขสันหลัง ระดับการบาดเจ็บของไขสันหลัง ระยะเวลาที่ได้รับบาดเจ็บทางไขสันหลัง การได้รับการฝึกอาชีพ สถานะการประกอบอาชีพก่อนและหลังบาดเจ็บ ลักษณะอาชีพก่อนและหลังได้รับบาดเจ็บ รายได้ต่อเดือน และแหล่งที่มาของรายได้ และความสามารถในการเคลื่อนที่

ส่วนที่ 2 คือ แบบสอบถามที่มีทั้ง structural และ semi-structural ซึ่งจะเน้นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ เช่น ประเภทของสื่อออนไลน์ที่รู้จักและใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวัน วิธีการเรียนรู้ความถี่และระยะเวลาที่ใช้อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์

สถานที่ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ แนวทางและเหตุจูงใจการใช้สื่อออนไลน์ในการหารายได้ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ที่รู้จัก อิทธิพลของสื่อออนไลน์ต่อการดำเนินชีวิตหลังได้รับบาดเจ็บ อุบัติเหตุในการประกอบอาชีพออนไลน์ และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการประกอบอาชีพ

ข้อพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE631472

นิยามศัพท์

การมีงานทำ หมายถึง การมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ป่วย นับตั้งแต่ 1 เดือนก่อนหน้าจนถึงวันที่ทำแบบสอบถาม โดยจะเป็นงานประจำเต็มเวลา งานไม่ประจำ หรืองานอาชีพอิสระ สื่อออนไลน์ หรือ สื่อสังคม (social media) นิยามตามราชบัณฑิตยสถาน¹⁵ หมายถึง โปรแกรมกลุ่มหนึ่งทำงานโดยใช้พื้นฐานและเทคโนโลยีของเว็บตั้งแต่รุ่น 2.0 เช่น บีบี ายาสเปซ เพชบุ๊ก ทวิตเตอร์ วิกิพีเดีย ไฮไฟฟ์ และบล็อกต่าง ๆ ในทางธุรกิจเรียกสื่อสังคมว่า สื่อที่ผู้บริโภคสร้างขึ้น (consumer-generated media หรือ CGM)

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร หรือตัวบุคคลกับองค์กร ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร¹³ หรือหมายถึง การทำธุรกรรมซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการบนอินเทอร์เน็ต โดยใช้เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเป็นสื่อในการนำเสนอสินค้าและบริการต่างๆ รวมถึงการติดต่อกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ทำให้ผู้ใช้บริการจากทุกที่ทุกประเทศ หรือทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงร้านค้าได้ง่ายและตลอด 24 ชั่วโมง (สวทช.)¹²

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ใช้โปรแกรม SPSS version 19.0 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความชุกของผู้ป่วยไขสันหลังที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ และอัตราการได้รับการจ้างงานของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง ใช้เป็นค่าความถี่ ร้อยละ หรือมัธยฐาน ทั้งนี้ขึ้นกับชนิดของข้อมูลและนำเสนอโดยแสดงค่าช่วงความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์

สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์และการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง โดยข้อมูลที่เป็น categorical data ใช้สถิติการทดสอบ Fisher's exact และ Chi-Square สำหรับ continuous data ใช้สถิติการทดสอบ Independent sample T-test การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีอาชีพ ใช้ univariate regression analysis โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์คือค่า $p \leq 0.2$ จะนำไปวิเคราะห์ต่อไปโดยใช้ multivariate regression analysis โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ และนำเสนอค่าความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ได้ด้วยค่า 95% confidence interval

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่เข้าร่วมวิจัยทั้งหมด 90 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 64 ราย (ร้อยละ 71.1) อายุเฉลี่ย 44.07 ± 11.02 ปี สาเหตุของรอยโรคในไขสันหลังเกิดจากอุบัติเหตุมากที่สุด (ร้อยละ 68.9) รองลงมาคือสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ โรคเกี่ยวกับหลอดเลือด โรคทางภูมิคุ้มกัน (ร้อยละ 21.1) โดยร้อยละ 68.9 เป็นผู้ป่วยอัมพาตครึ่งล่าง (paraplegia) และร้อยละ 31.1 เป็นผู้ป่วยอัมพาตแขนขาสองข้าง (tetraplegia) ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 42.2) ระยะเวลาหลังจากที่มีการบาดเจ็บไขสันหลังเฉลี่ย 8.16 ± 6.64 ปี (6.64) ผู้ป่วยจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช.มากที่สุด (ร้อยละ 40) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ใช้วีลแชร์ในการเคลื่อนที่ (ร้อยละ 65.6) ใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน (ร้อยละ 25.6) และเดินเองโดยไม่ใช้อุปกรณ์ (ร้อยละ 8.9) (ตารางที่ 1)

ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำในปัจจุบันมีจำนวน 47 ราย (ร้อยละ 52.2) ลดลงจากจำนวนผู้ป่วยที่มีงานทำก่อนได้รับบาดเจ็บ (ร้อยละ 87.8) โดยอาชีพที่พบมากที่สุดคือ รับราชการ (ร้อยละ 31.9) ค้าขาย (ร้อยละ 25.5) และลูกจ้าง (ร้อยละ 17) (ตารางที่ 2) สำหรับกลุ่มที่ไม่มีงานทำจำนวน 43 ราย (ร้อยละ 47.8) มีคนที่เคยมีงานทำก่อนบาดเจ็บมากถึง ร้อยละ 90.7 และไม่เคยมีงานทำอยู่เดิมร้อยละ 9.3 เมื่อพิจารณาจากลักษณะอาชีพก่อนการบาดเจ็บไขสันหลัง ในกลุ่มที่มีงานทำ พบว่าประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 36.2) มากที่สุด ในกลุ่มไม่มีงานทำพบว่ามีคนก่อนการบาดเจ็บไขสันหลัง ประกอบอาชีพลูกจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 30.2) สำหรับจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการฝึกอาชีพในกลุ่มมีงานทำและไม่มีการฝึกอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 12.8 และ 9.3 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่สถานที่ฝึกอาชีพเป็นศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ

ในส่วนของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำและประกอบอาชีพออนไลน์มีจำนวนทั้งหมด 18 ราย ร้อยละ 38.2 ของจำนวนผู้ป่วยที่มีงานทำทั้งหมด และร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังรวมทั้งหมด โดยพบว่า ผู้ป่วยทำอาชีพขายของออนไลน์มากที่สุด (ร้อยละ 77.8) ได้แก่ ขายลอตเตอรี่ (ร้อยละ 22.2) ขนมและอาหาร (ร้อยละ 16.7) เครื่องแต่งกาย (ร้อยละ 16.7) และเครื่องสำอาง (ร้อยละ 16.7) อาชีพรองลงมาคือขายสินค้าในแกมออนไลน์ (ร้อยละ 22.2) อาชีพอื่นๆ ที่เหลือ ได้แก่ รับจ้างเขียนแบบออนไลน์ (ร้อยละ 5.6) และเล่นหุ้น (ร้อยละ 5.6) (ตารางที่ 3) สำหรับรายได้ที่ได้รับต่อเดือน ในกลุ่มที่มีงานทำมีแหล่งของรายได้หลักมาจากการประกอบอาชีพปัจจุบัน (ร้อยละ 100) โดยส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 44.6) ในกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่มีงานทำมีแหล่งรายได้หลักจากเงินสนับสนุนผู้พิการ (ร้อยละ 93) และเงินจากผู้ดูแลหรือญาติ (ร้อยละ 69.8) ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการรายได้ประมาณ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำกับกลุ่มที่ไม่มีงานทำ (ตารางที่ 4) พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประเภทและจำนวนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ($p=0.006$) และสถานที่ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ($p=0.001$) โดยในกลุ่มที่มีงานทำ มีการใช้อุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์หลากหลายกว่า รวมถึงมีการใช้สื่อออนไลน์ในหลายสถานที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีงานทำ และเมื่อนำปัจจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วย multivariable analysis (ตารางที่ 5) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ในการมีงานทำของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง คือ ผู้ที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลใช้มีโอกาสที่ผู้ป่วยจะมีงานทำ 6.23 เท่า ($p=0.029$; 95%CI, 1.2-32.24) ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยอื่นพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพออนไลน์ ผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพออนไลน์ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพออนไลน์ เนื่องจากต้องการหารายได้เสริมมากที่สุด (ร้อยละ 64.7) รองลงมาคือ ต้องการงานที่ใช้ทักษะเดิมหรือเป็นงานอดิเรก และมีคนรู้จักแนะนำงานให้ (ร้อยละ 41.2) สำหรับอุปสรรคในการประกอบอาชีพเดิมหลังได้รับบาดเจ็บ ได้แก่ มีความจำกัดด้านการควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกาย ข้อจำกัดในการเดินทางไปที่ทำงาน สถานที่ทำงานไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการอย่างเหมาะสม เช่น ทางลาด ลิฟท์ (ร้อยละ 17.6) และมีผู้ป่วยหนึ่งรายที่ตอบว่า มีอุปสรรคจากเรื่องสภาพลักษณะในการทำงานเดิมเนื่องจากเดิมทำงานด้านกฎหมาย ในส่วนของอุปสรรคในการประกอบอาชีพออนไลน์ มักมีปัญหาทางด้านการทำธุรกรรมทางออนไลน์มากที่สุด (ร้อยละ 17.6) เมื่อสอบถามถึงข้อดีของการประกอบอาชีพออนไลน์ ผู้ป่วยมีความเห็นว่า เป็นช่องทางในการหารายได้ที่สะดวก (ร้อยละ 70.6) รองลงมาคือช่วยทดแทนข้อจำกัดเรื่องการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 41.2) ในส่วนท้ายที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ป่วยส่วนใหญ่ร้อยละ 52.9 เสนอให้มีช่องทางหลักทางสื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิและอาชีพของผู้พิการให้เข้าถึงง่ายขึ้น หลายคนให้ความเห็นว่ายังไม่ทราบว่าสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้จากแหล่งใด

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัย

		ทั้งหมด	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
		n = 90	n = 47	n = 43
เพศ	ชาย	64 (71.1)	36 (76.6)	28 (65.1)
	หญิง	26 (28.9)	11 (23.4)	15 (34.9)
อายุ (ปี) ¹		44.07 ± 11.02	44.53 ± 9.69	43.56 ± 12.42
สาเหตุของรอยโรคในไขสันหลัง	อุบัติเหตุ	62 (68.9)	32 (68.1)	30 (69.8)
	ติดเชื้อ	5 (5.6)	3 (6.4)	2 (4.7)
	เนื้องอก, มะเร็ง	4 (4.4)	1 (2.1)	3 (7)
	อื่นๆ	19 (21.1)	11 (23.4)	8 (18.6)
ระดับไขสันหลังที่บาดเจ็บ	Tetraplegia	28 (31.1)	16 (34)	12 (27.9)
	Paraplegia	62 (68.9)	31 (66)	31 (72.1)
ระยะเวลาหลังจากบาดเจ็บไขสันหลัง (ปี) ¹		8.16 ± 6.64	8.77 ± 5.81	7.49 ± 7.46
สถานภาพ	โสด	38 (42.2)	21 (44.7)	17 (39.5)
	สมรส	40 (44.4)	20 (42.6)	20 (46.5)
	หย่าร้าง	10 (11.1)	6 (12.8)	4 (9.3)
	หม้าย	2 (2.2)	0 (0)	2 (4.7)
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	24 (26.7)	10 (21.3)	14 (32.6)
	มัธยมศึกษา/ปวช.	36 (40)	17 (36.2)	19 (44.2)
	อนุปริญญา/ปวส.	9 (10)	4 (8.5)	5 (11.6)
	ปริญญาตรีขึ้นไป	21 (23.3)	16 (34)	5 (11.6)
สถานะการมีอาชีพก่อนได้รับบาดเจ็บ	รับราชการ	22 (24.4)	17 (36.2)	5 (11.6)
	ลูกจ้าง	23 (25.6)	10 (21.3)	13 (30.2)
	ค้าขาย	6 (6.7)	2 (4.3)	4 (9.3)
	อาชีพอิสระ	2 (2.2)	2 (4.3)	0 (0)
	ทำนา, ทำสวน	15 (16.7)	7 (14.9)	8 (18.6)
	ช่างฝีมือ	11 (12.2)	2 (4.3)	9 (20.9)
	ไม่มีอาชีพ	11 (12.2)	7 (14.9)	4 (9.3)
การได้รับการฝึกอาชีพหลังบาดเจ็บไขสันหลัง	ศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ	5 (5.6)	2 (4.3)	3 (7)
	มูลนิธิเพื่อคนพิการ	3 (3.3)	3 (6.4)	0 (0)
	ไม่เคยฝึกอาชีพ	80 (88.9)	41 (87.2)	39 (90.7)
รายได้ต่อเดือนจากผู้ดูแล	ไม่ได้รับ	50 (55.6)	36 (76.6)	14 (32.6)
	5,001–10,000 บาท	15 (16.7)	4 (8.5)	11 (25.6)
รายได้ต่อเดือนจากเงินสนับสนุนผู้พิการ, เงินประกันสังคม	ไม่ได้รับ	15 (16.7)	14 (29.8)	1 (2.3)
	< 1,000 บาท	49 (54.4)	26 (55.3)	23 (53.5)
	รายได้ต่อเดือนจากการประกอบอาชีพ			
รายได้ต่อเดือนจากการประกอบอาชีพ	ไม่ได้รับ	43 (47.8)	0 (0)	43 (100)
	>10,000 บาท	21 (23.3)	21 (44.6)	0 (0)
ความสามารถในการเคลื่อนที่	เดินได้เอง	8 (8.9)	7 (14.9)	1 (2.3)
	เดินโดยใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน	23 (25.6)	13 (27.7)	10 (23.3)
	วีลแชร์	59 (65.6)	27 (57.4)	32 (74.4)

¹ Mean (SD)

ตารางที่ 2 แสดงรายการอาชีพของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังในปัจจุบัน

	ทั้งหมด จำนวน (ร้อยละ) n = 90	มีงานทำ จำนวน (ร้อยละ) N = 47
สถานะการมีอาชีพ ณ ปัจจุบัน		
รับราชการ	15 (16.7)	15 (31.9)
ลูกจ้าง	8 (8.9)	8 (17)
ค้าขาย	12 (13.3)	12 (25.5)
อาชีพอิสระ	4 (4.4)	4 (8.5)
ทำนา, ทำสวน	3 (3.3)	3 (6.4)
ช่างฝีมือ	5 (5.6)	5 (10.6)
ไม่มีอาชีพ	43 (47.8)	0 (0)

ตารางที่ 3 แสดงรายการอาชีพออนไลน์ของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง

	มีงานทำออนไลน์ทั้งหมด จำนวน (ร้อยละ) n = 18	อัมพาตแขนขา 2 ข้าง จำนวน (ร้อยละ) n = 8	อัมพาตขา 2 ข้าง จำนวน (ร้อยละ) n = 10
อาชีพออนไลน์			
ขายสินค้าออนไลน์	14 (77.8)	5 (62.5)	9 (90)
ขนม, อาหาร	3 (16.7)	0 (0)	3 (30)
เครื่องแต่งกาย	3 (16.7)	1 (12.5)	2 (20)
เครื่องสำอาง	3 (16.7)	1 (12.5)	2 (20)
ลอตเตอรี่	4 (22.2)	2 (25)	2 (20)
อุปกรณ์ทางการแพทย์	1 (5.6)	0 (0)	1 (10)
อุปกรณ์ก่อสร้าง	1 (5.6)	1 (12.5)	0 (0)
งานแกะสลัก, ของตกแต่งบ้าน	1 (5.6)	0 (0)	1 (10)
รับจ้างเขียนแบบ	1 (5.6)	1 (12.5)	0 (0)
เล่นหุ้น	1 (5.6)	0 (0)	1 (10)
ขายของในเกมออนไลน์	4 (22.2)	3 (37.5)	1 (10)

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์

	ทั้งหมด จำนวน (ร้อยละ) n = 90	มีงานทำ จำนวน (ร้อยละ) n = 47	ไม่มีงานทำ จำนวน (ร้อยละ) n = 43	p-value
กิจกรรมที่ทำผ่านสื่อออนไลน์				0.204
ติดต่อพูดคุย	77 (85.6)	42 (89.4)	35 (81.4)	0.283
ทำงาน	11 (12.2)	9 (19.1)	2 (4.7)	0.036
ชมภาพยนตร์, ข่าว, รายการต่างๆ	78 (86.7)	42 (89.4)	36 (83.7)	0.432
หาข้อมูลเกี่ยวกับตัวโรค	34 (37.8)	22 (46.8)	12 (27.9)	0.065
สั่งอาหาร	21 (23.3)	11 (23.4)	10 (23.3)	0.987

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ (ต่อ)

		ทั้งหมด จำนวน (ร้อยละ) n = 90	มีงานทำ จำนวน (ร้อยละ) n = 47	ไม่มีงานทำ จำนวน (ร้อยละ) n = 43	p-value
ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ		24 (26.7)	17 (36.2)	7 (16.3)	0.033*
ซื้อสินค้าออนไลน์		56 (62.2)	31 (66)	25 (58.1)	0.445
เรียนคอร์สออนไลน์		4 (4.4)	4 (8.5)	0 (0)	0.05
ระยะเวลาที่ใช้สื่อออนไลน์ต่อวัน (ชั่วโมง)	Mean±SD	4.67 ± 3.36	4.81 ± 3.75	4.51 ± 2.92	0.678
จำนวนวันที่ใช้สื่อออนไลน์ต่อสัปดาห์	Mean±SD	6.22 ± 1.85	6.34 ± 1.68	6.09 ± 2.03	0.53
อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์	ไม่เคยใช้	4 (4.4)	2 (4.3)	2 (4.7)	0.006*
	ใช้อุปกรณ์เดียว	51 (56.7)	19 (40.4)	32 (74.4)	
	ใช้หลายอุปกรณ์	32 (35.6)	25 (53.2)	7 (16.3)	
โทรศัพท์มือถือ		86 (95.6)	45 (95.7)	41 (95.3)	0.927
แท็บเล็ต		15 (16.7)	11 (23.4)	4 (9.3)	0.073
คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล		12 (13.3)	10 (21.3)	2 (4.7)	0.02*
คอมพิวเตอร์พกพา		13 (14.4)	10 (21.3)	3 (7)	0.054
สถานที่ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์	ไม่เคยใช้	4 (4.4)	2 (4.3)	2 (4.7)	<0.001*
	ใช้ในสถานที่เดียว	53 (58.9)	18 (38.3)	35 (81.4)	
	ใช้ในหลายสถานที่	33 (36.7)	27 (57.4)	6 (14)	
บ้าน		84 (93.3)	44 (93.6)	40 (93)	0.91
ห้องสมุด		4 (4.4)	3 (6.4)	1 (2.3)	0.351
ร้านอาหาร/ร้านกาแฟ		5 (5.6)	4 (8.5)	1 (2.3)	0.201
สถานที่ทำงาน		18 (20)	18 (38.3)	0 (0)	<0.001*
สถานที่สาธารณะ		13 (14.4)	9 (19.1)	4 (9.3)	0.184
ลักษณะการใช้สื่อออนไลน์ในการสร้างรายได้	ไม่ได้ใช้	72 (80)	29 (61.7)	43 (100)	<0.001*
	ทำเป็นอาชีพหลัก	6 (6.7)	6 (12.8)	0 (0)	
	ทำเป็นอาชีพเสริม	12 (13.3)	12 (25.5)	0 (0)	

*Statistical significant (p ≤ 0.2)

ตารางที่ 5 multivariate regression analysis

	Odd ratio	95%CI		p-value
		Lower	Upper	
อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์				
คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer)	6.23	1.2	32.24	0.029*

*Statistical significant (p < 0.05); CI, confidence interval

วิจารณ์

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความชุกของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์มีทั้งหมด 18 ราย (ร้อยละ 20) ซึ่งยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาความชุกของการประกอบอาชีพออนไลน์ในผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังมาก่อน แต่หากพิจารณาในส่วนของความชุกของผู้ป่วยที่มีงานทำทั้งหมดมีจำนวน 47 ราย เท่ากับร้อยละ 52.2 ซึ่งค่อนข้างแตกต่างกันเมื่อเทียบกับการศึกษาในไต้หวันของ Huang¹⁶ ซึ่งเก็บข้อมูลจากสมาคมผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง (The Association of People with Spinal Cord Injury) โดยเก็บข้อมูลจากเมืองหลักที่เป็นเมืองใหญ่ 4 เมือง ศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยอายุ 18-65 ปี จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมด 693 ราย พบว่า มีความชุกของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำเท่ากับร้อยละ 30.3 และมีการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างหลากหลาย ได้แก่ เสมียน นักออกแบบเว็บไซต์ โปรแกรมเมอร์ นักออกแบบดีไซน์ด้วยคอมพิวเตอร์ ศิลปิน พนักงานต้อนรับ ครู นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา รวมไปถึงพนักงานขับรถโดยสารสาธารณะที่ได้รับการปรับแต่งให้เหมาะสมกับผู้พิการ จะเห็นได้ว่าผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังมีสมรรถภาพสามารถทำงานได้หลากหลายอาชีพมากขึ้นใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่มีร่างกายปกติ และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งค่อนข้างแตกต่างจากลักษณะอาชีพในประเทศไทย อาจเนื่องจากบริบทด้านสังคมรวมถึงการอำนวยความสะดวกและการขนส่งสาธารณะในประเทศไต้หวันนั้นแตกต่างจากประเทศไทย ส่วนการศึกษาในประเทศสวีเดนและแลนด์ของ Schwegler และคณะ¹⁷ มีความชุกของการมีงานทำร้อยละ 53.4 และลักษณะงานส่วนใหญ่มักจำเป็นต้องใช้ทั้งองค์ความรู้และทักษะการสื่อสารมากขึ้น (cognitive and communication skills) ในขณะที่อัตราการจ้างงานที่ต้องใช้แรงงานหรือทักษะด้านงานฝีมือกลับลดลงเนื่องจากสาเหตุจากการจำกัดการเคลื่อนไหวร่างกาย ยกเว้นในส่วนของงานเสมียน (clerical jobs) ที่ยังมีอัตราการจ้างงานเพิ่ม โดยให้เหตุผลว่าสามารถทำงานโดยใช้ซอฟต์แวร์ในคอมพิวเตอร์ช่วยทดแทนได้ ซึ่งเมื่อพิจารณากับการศึกษาในครั้งนี้อย่างตรงที่ 1 หัวข้อสถานะการมีอาชีพก่อนได้รับบาดเจ็บ (Pre-injury work status) มีข้อสังเกตว่าการประกอบอาชีพลักษณะที่เป็นช่างฝีมือ มีโอกาสที่จะไม่มีการทำมากกว่าอาชีพอื่นๆ หลังจากรับบาดเจ็บไขสันหลัง

จากผลการศึกษานี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา คือการศึกษาของ Phanharach และคณะ⁷ ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังมีอัตราการกลับไปประกอบอาชีพ ร้อยละ 47.6 และได้แสดงรายการการฝึกอาชีพในกลุ่มที่มีงานทำ ซึ่งเป็นลักษณะงานช่างซ่อมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผลการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ของ Vongpakorn และ Kovindha⁸ ในปี พ.ศ. 2557 มีอัตราการกลับไปทำงาน ร้อยละ 47 โดยในการศึกษานี้มีการประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66) โดยเป็นการค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่บ่งชี้การมีงานทำในผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง ได้แก่ ระยะเวลาหลังบาดเจ็บไขสันหลัง และความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ในกลุ่มผู้ป่วยอัมพาตแขนขาสองข้างว่าผู้ใช้คอมพิวเตอร์เป็นอัตราการทำงานร้อยละ 40 ส่วนผู้ที่ใช้ไม่เป็นไม่มีงานทำร้อยละ 100 เมื่อพิจารณาผลการศึกษา

ทั้งสองร่วมกับผลการศึกษานี้ ความชุกของการมีงานทำเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 52.2 อาจเนื่องด้วยบริบทของสังคมที่พัฒนาเปลี่ยนไปตามเวลา ทำให้มีการเข้าถึงข้อมูลและความเจริญทางเทคโนโลยีได้ทั่วถึงขึ้น แม้ว่าลักษณะการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ไม่ได้ต่างจากในอดีตมาก แต่ก็พบว่าเริ่มมีการประกอบอาชีพออนไลน์ที่เป็นอาชีพใหม่มากขึ้นแม้จะเป็นในบริบทของต่างจังหวัดดังเช่นในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการมีงานทำในการศึกษานี้ คือการมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ชนิดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) จะมีโอกาสมีงานทำมากกว่า 6.23 เท่า ซึ่งผลดังกล่าวอธิบายได้ว่าผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้สื่อออนไลน์น่าจะมีงานทำจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานเป็นหลัก เนื่องจากคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเป็นอุปกรณ์ที่มีโปรแกรมใช้งานได้หลากหลาย เก็บข้อมูลได้มากและสามารถประมวลผลได้ซับซ้อนกว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ชนิดอื่น และยังมีความเข้ากันได้สูง ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์อย่างอื่นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทั้งสองกลุ่ม อย่างไรก็ตาม มีบางปัจจัยที่แม้จะไม่ได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีงานทำ ได้แก่ กิจกรรมที่ทำผ่านการใช้สื่อออนไลน์ สถานที่ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ และอาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ที่รู้จัก แต่เมื่อพิจารณาดูพบว่า ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีงานทำจะมีคนที่รู้จักอาชีพออนไลน์และใช้สื่อออนไลน์ทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่า รวมถึงมีการใช้งานสื่อออนไลน์ในหลายๆสถานที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีงานทำ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ร่วมวิจัยกลุ่มที่มีงานทำส่วนใหญ่มองเห็นว่า สื่อออนไลน์มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับการศึกษาของ Rodrigues และ Araujo¹⁸ ได้ศึกษาการใช้งานอินเทอร์เน็ตเปรียบเทียบกับก่อนและหลังวินิจฉัยโรคบาดเจ็บไขสันหลัง พบว่ามีการเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังถึงร้อยละ 83 เพิ่มขึ้นมากกว่าเมื่อเทียบกับก่อนได้รับบาดเจ็บซึ่งเดิมมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 50 และพบว่า ระยะเวลาและความถี่ในการใช้งาน รวมถึงอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตต่อชีวิตประจำวันหลังจากได้รับบาดเจ็บไขสันหลัง เพิ่มขึ้นมากอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 95 จากผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด เป็นผู้ป่วยที่ต้องใช้วีลแชร์ในการเคลื่อนที่ การศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ในผู้ป่วยที่มีข้อจำกัดเรื่องการเคลื่อนที่

ในส่วนของการเห็นเพิ่มเติมของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังในเรื่องการใช้สื่อออนไลน์ในการประกอบอาชีพ ผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพออนไลน์ส่วนใหญ่มองเห็นว่า เป็นช่องทางในการหารายได้ที่สะดวก ช่วยทดแทนข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว และช่วยให้คุณค่าด้านอารมณ์และนันทนาการ ซึ่งความเห็นที่ได้คล้ายกับการศึกษาของ O'Riley และคณะ¹⁹ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการบาดเจ็บไขสันหลังหาข้อมูลที่เหมาะสมการหางานและการจัดการด้านการเงิน การรับรู้อาหาร การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ การซื้อสินค้า และการสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญคือการได้พูดคุยกับเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังเหมือนกันช่วยให้ผู้ป่วยไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและช่วยให้สถานะทางอารมณ์ดีขึ้นได้

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Houlihan และคณะ²⁰ พบว่าการใช้อินเตอร์เน็ตช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจต่อชีวิตมากขึ้น มีวิธีการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการค้นหาได้ง่ายและสะดวกสบาย รวมถึงช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าสังคมมากขึ้น

จากผลการศึกษาดังกล่าวทั้งหมด และความคิดเห็นเพิ่มเติมที่สอบถามจากผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลัง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทที่เริ่มมีมากขึ้นของการใช้สื่อออนไลน์ในการประกอบอาชีพ รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ น่าจะสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังในเรื่องการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้มีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และอาจจะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น การมีความรู้และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่จะสร้างประโยชน์ซึ่งน่าจะมีส่วนในการช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยกลุ่มนี้ให้ดีขึ้น

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อจำกัดอย่างแรกในเรื่องของจำนวนกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การศึกษานี้มีปัญหาด้านความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ทางสถิติ เนื่องจากมีความจำกัดจากการที่มีผู้ป่วยมาติดตามการรักษาที่โรงพยาบาลลดลงเนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 รวมถึงการประกอบอาชีพออนไลน์เป็นอาชีพที่เพิ่งเริ่มมีบทบาทในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จึงอาจจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกถึงปัญหาและสาเหตุที่นำมาสู่การตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพออนไลน์ และเนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางโดยศึกษาเฉพาะผู้ป่วยที่มาติดตามการรักษาที่โรงพยาบาลเท่านั้น ซึ่งทำให้มีข้อมูลเพียงบางส่วนและยังไม่ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างได้มากพอ จึงควรมีการศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ศึกษาในภูมิภาคอื่นๆ รวมถึงเพิ่มการเก็บข้อมูลจากผู้บาดเจ็บไขสันหลังที่อาศัยอยู่ในชุมชน และควรมีการติดตามผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพออนไลน์อย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่นานขึ้นเพื่อดูแนวโน้มการมีงานทำในระยะยาว

สรุป

ความชุกของผู้บาดเจ็บไขสันหลังที่มีงานทำและเกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์เท่ากับร้อยละ 20 ของผู้ป่วยบาดเจ็บไขสันหลังทั้งหมด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการมีงานทำ ได้แก่ การมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ชนิดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สามารถดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์จากนักสถิติหน่วยระบาดวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ รวมถึงขอบคุณเพื่อนแพทย์ประจำบ้าน และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องประจำกลุ่มงานเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลศรีนครินทร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเสมอมา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (เลขที่โครงการ IN64112)

เอกสารอ้างอิง

1. Muangdan C, Pattanakuhar S, Ratanapinunchai J. Functional independence of patients with spinal cord injury and related factors after inpatient rehabilitation. *J Thai Rehabil Med* 2019;29:63-70.
2. Srisuppaphon D, Kharmwan S. Prevalence of neuropathic pain in spinal cord injured patients. *J Thai Rehabil Med* 2009;19:13-8.
3. Mueanchoo S, Chuawong P. Preparedness of caregivers of patients with spinal cord injury. *Journal of Phrapokkklao Nursing College* 2017;28:140-8.
4. Choochart N, Vichiansiri R, Arayawichanon P, Manimmanakorn N. Quality of life of traumatic spinal cord injured patients in North-East Region of Thailand. *J Thai Rehabil Med* 2015;25:15-21.
5. Wongsas S, Tongprasert S, Kovindha A. Quality of life of primary caregivers of disabled people with spinal cord injury by using short form-36 questionnaire. *J Thai Rehabil Med* 2011;21:28-33.
6. Leulfsrud AS, Ruoranen K, Ostermann A, Reinhardt JD. The meaning of employment from the perspective of persons with spinal cord injuries in six European countries. *Work Read Mass* 2016;55:133-44.
7. Phanharach S, Manimmanakorn N, Kharmwan S. Factors correlated return to work ability of spinal cord injured patients after rehabilitation in Srinagarind hospital during 1997 - 2001. *J Thai Rehabil Med* 2006; 16:44-51.
8. Vongpakorn P, Kovindha A. Employment rate of thais with spinal cord injury and predictive factors. *J Thai Rehabil Med* 2014;24:28-36.
9. National labour information center. (2014). 001_ numbers of disabled person classified by employment status [Retrieved May 10, 2021]. Available from: <https://bit.ly/35MCePr>.
10. National labour information center. (2014). 003_ numbers of disabled person classified by occupation type. [Retrieved May 10, 2021]. Available from: <https://bit.ly/3cckMfWJ>.
11. Kemp S. (2020). Digital 2020 Global Digital Overview (January 2020) v01. [Retrieved May 20, 2020]. Available from: <https://bit.ly/2Wm3mC1>.
12. Electronics Transactions Development Agency. (2020). e-Commerce (Electronic Commerce). [Retrieved February 21, 2022]. Available from: <https://bit.ly/3LIHPTv>.
13. Chaisiwamongkol W, Pattanakul K, Intharah T, Seenoi P, Maomeesri P, Kongkaew J. An analysis of influencing factors for the purchase decision on e-commerce of Khon Kaen university undergraduate students. *KKU Sci J* 2019;47:339-52.

14. Kemp S. (2020). Digital 2020 Thailand (January 2020) v01. [Retrieved May 20, 2020]. Available from: <https://bit.ly/2SRcEDO>.
15. Office of the Royal Society. (2013). Social media (4 October 2013).[Retrieved February 20, 2022]. Available from: <https://bit.ly/3wKaZUL>.
16. Huang IC. Employment outcomes following spinal cord injury in Taiwan. *Int J Rehabil Res Int Z Rehabil Rev Int Rech Readaptation* 2017;40:84–90.
17. Schwegler U, Nützi M, Marti A, Trezzini B, SwiSCI study group. Pre- and post-injury job type distributions of individuals with SCI in relation to structural changes in the labor market: A comparative analysis based on findings from the Swiss Spinal Cord Injury Cohort Study. *J Spinal Cord Med* 2021;44:77–88.
18. Rodrigues MPC, Araujo TCCF de. Internet as a support for people with spinal cord injuries: usage patterns and rehabilitation. *Paideia Ribeirão Preto* 2012;22:413–21.
19. O’Riley AA, Rose J, Dalal B. Online support for individuals with spinal cord injuries: an ethnographic investigation. *J Spinal Cord Med* 2014;37:179–85.
20. Houlihan BV, Drainoni ML, Warner G, Nesathurai S, Wierbicky J, Williams S. The impact of Internet access for people with spinal cord injuries: a descriptive analysis of a pilot study. *Disabil Rehabil* 2003;25:422–31.

SMJ